

The Trade Concentration Index for Romania

Monica Ioana POP-SILAGHI

Babeş-Bolyai University, Faculty of Economics, Cluj-Napoca, România

monica.pop@econ.ubbcluj.ro

This paper presents the Hirschmann concentration index computed for the case of Romania during the transition period. We also computed this index regarding the trade of Romania with EU, as most part of Romanian's trade is oriented towards this area. The indicator is important as it permits, by intermediate results, to find out the groups which are primarily exported or imported. We were interested to find out these groups in order to draw some conclusions about the trade specialization of Romania.

Keywords: concentration, trade performance, intensive technology goods, terms of trade.

Introducere

În literatura de specialitate, este aproape unanim acceptat faptul că schimburile economice externe pot contribui la creșterea economică a unei țări. Rolul comerțului exterior în funcționarea economiei în ansamblu a crescut și în ceea ce privește România, mai ales o dată cu acordurile de comerț încheiate cu Uniunea Europeană. Relația dintre comerțul și creșterea economică a României constituie subiectul nostru de cercetare. În vederea analizării acestei relații am fost interesați să urmărim performanța comerțului exterior a României prin prisma unor indicatori relevanți. Unul dintre acești indicatori, care constituie tema acestui articol, îl reprezintă indicatorul de concentrare Hirschmann. În secțiunea 2 vom reda metodologia de calcul și rezultatele obținute în cazul exporturilor și importurilor globale ale României. În secțiunea 3 vom reda rezultatele pe care le-am obținut pe relația dintre România și Uniunea Europeană și vom compara rezultatele cu cele obținute pe relația globală. Ultima secțiune a lucrării va cuprinde concluzii.

Concentrarea comerțului exterior a României pe relația globală

Pentru măsurarea raportului de concentrare, se utilizează coeficientul Hirschmann [Vass 2004] [Voinea 2002], care se obține prin determinarea ponderii comerțului unui produs sau a unei grupe de produse în comerțul total. Astfel, pentru export, indicatorul de concentrare se poate calcula folosind relația:

$$I_x = \sum \left(\frac{x_i}{X} \right)^2 \quad (1), \text{ unde } i \text{ este numărul de produ-}$$

se sau a grupeii de produse, x_i reprezintă exporturile produsului respectiv, iar X reprezintă exportul total. Gradul de concentrare al importurilor se calculează după un raționament similar. Acest indicator variază între 0 și 1 sau 0% și 100%, iar valorile normale ale acestui indicator corespund conform unei calculații UNCTAD la un indicator mediu de 0.16 în cazul țărilor slab dezvoltate și 0.17 pentru țările dezvoltate. Valori mai mici indică o concentrare mai mică, tradusă prin faptul că un număr mai mare de produse corespund la ponderi mici în totalul comerțului, în timp ce valori mai mari indică o concentrare mai mare adică produse mai puține contribuie la ponderi mari în totalul comerțului [Voinea 2002].

Tabelul 1. Coeficientul Hirschmann global

	Import	Export
1991	0.244648	0.108823
1992	0.155049	0.102981
1993	0.14795	0.106626
1994	0.144024	0.107619
1995	0.135225	0.11011
1996	0.136825	0.108875
1997	0.135132	0.119533
1998	0.118528	0.13402
1999	0.124244	0.126581
2000	0.128417	0.127391
2001	0.119504	0.131328
2002	0.119045	0.130384
2003	0.119153	0.133379
2004	0.119796	0.126402

Tabelul 1 prezintă valorile indicatorului în cazul importului și exportului României pe perioada 1991-2004. Tabelul cuprinde rezultatele însumării pătratelor ponderilor celor 22 grupe conform Nomenclatorului Combinat al României. Datele din tabel sunt rezultatul unor calcule proprii pe baza datelor primare culese din diverse numere ale Buletinelor de Comerț Exterior ale României.

Din tabelul 1 reiese că în anul 1991 la import coeficientul a înregistrat cea mai mare valoare, ceea ce înseamnă că, un număr mai mic

de grupe de produse au reprezentat ponderi mari la import, respectiv am asistat la o concentrare mare a importurilor. Situația este explicabilă deoarece imediat după căderea comunismului, România importa din grupe mai puține, ulterior importurile diversificându-se. Treptat se constată că nivelul concentrării a scăzut, ceea ce se traduce prin faptul că, un număr tot mai mare de grupe de produse corespund la ponderi mici în totalul importului.

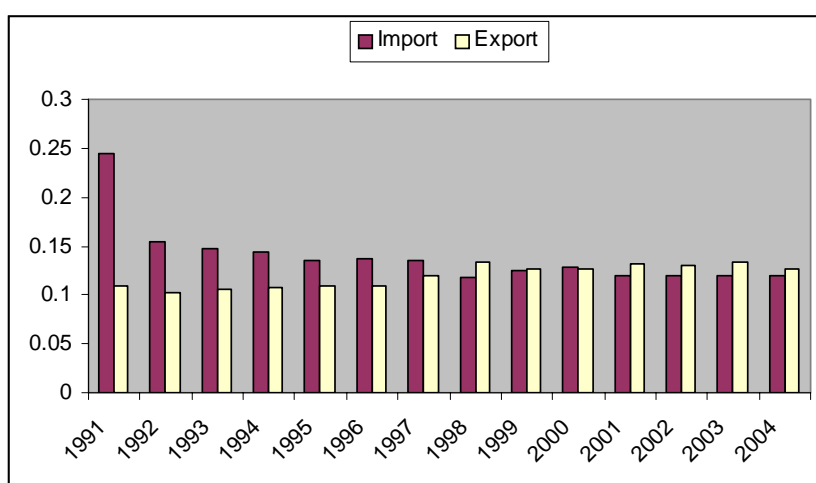

Fig.1. Evoluția coeficientului Hirschmann, perioada 1991-2004, import-export

În cazul exportului, constatăm pe baza rezultatelor o evoluție inversă. De la o concentrare mică în anul 1991, respectiv specializare scăzută, exportul a evoluat spre o concentrare mai mare, astfel că în anul 2003 coeficientul de concentrare a înregistrat cea mai mare valoare, ceea ce înseamnă că s-a evoluat spre o specializare ridicată, iar pe 2004 o ușoară scădere. Figura 1 sintetizează aceste rezultate cu ajutorul unei diagrame de nivel. Această diagramă ne arată o concentrare mai mare la import decât la export pe perioada tranziției,

situație care doar din 2001 se inversează, respectiv exportăm dintr-un număr mai mic de grupe de produse decât importăm, concentrarea la export fiind mai mare decât concentrarea la import. Pe baza acestor rezultate, nu putem să extragem neapărat concluzii clare până nu distingem care sunt grupele din care exportăm, respectiv importăm în proporții mai mari. De aceea, vom reda și rezultatele parțiale pe grupe de produse pe care le-am obținut în calcularea indicatorului de concentrare.

Tabelul 2. Grupele de produse conform Nomenclatorului Combinat (6)

I	Animale vii și produse animale
II	Produse vegetale
III	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale
IV	Produse alimentare, băuturi și tutun
V	Produse minerale
VI	Produse chimice
VII	Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea
VIII	Piei crude, piei tabăcite, blănuri și produse din acestea
IX	Produse din lemn, exclusiv mobilier

X	Pastă de lemn, hârtie, carton și articole din acestea
XI	Materiale textile și articole din acestea
XII	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare
XIII	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare
XV	Metale comune și articole din acestea
XVI	Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile
XVII	Mijloace și materiale de transport
XVIII	Instrumente și aparate optice, fotografice cinematografice, de măsură și control, instrumente și aparate medico-chirurgicale, ceasuri, instrumente muzicale
XX	Mărfuri și produse diverse (mobila în principal)
XXII	Produse necuprinse în alte secțiuni din NC

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2003

Tabelul 2 prezintă denumirea celor 22 de grupe de produse conform Nomenclatorului Combinat. În tabelul 3 redăm ponderea deținută de fiecare grupă de produse în totalul importului. Ponderile mai mari le-am marcat în tabel, pentru a se observa exact care grupe de produse au contribuit cu ponderi mari la importul total al României.

Se constată că în anul 1991 am asistat la o concentrare relativ mare la importuri; se poate afirma conform datelor din tabelul 3 că această concentrare s-a datorat în mare parte ponderii mari la grupa V (produse minerale) și la grupa XVI (mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile). Dacă urmărim rezultatele, de fapt aceste grupe de produse au fost preponderente la import pe toată perioada, la care s-a mai adăugat și grupa XI (materiale textile), care a contribuit de fapt, la scăderea concentrării pe ultimii ani față de 1991.

O altă analiză interesantă este cea privitoare la produsele din primele patru grupe de produse, care reprezintă produsele industriei agro-alimentare. Pentru aceste grupe, dacă s-ar face un calcul prin însumarea ponderilor, atunci pe anul 2004 ponderea a crescut la 20,23% din totalul importurilor față de 13,35% la începutul tranziției. Acest fapt nu îl percepem ca fiind unul pozitiv, întrucât considerăm că această pondere trebuie să fie cât mai mică atâta vreme cât România dispune de toate condițiile climaterice pentru a-și asigura necesarul de produse agro-alimentare de bază și chiar unele disponibilități pentru export. Disponerea de capacități însemnate de prelucrare ale țiteiului ar fi putut să se re-

flecte în importuri cu pondere mare din grupa produselor minerale, deși rezultatele reflectă o scădere permanentă a ponderii acestei 4grupe (grupa V). Produsele chimice și masele plastice au ponderi relativ mari în totalul importului pe toată perioada. Importurile în creștere din aceste grupe nu reprezintă un factor pozitiv, întrucât denotă curențe ale industriei chimice și a maselor plastice, care nu este în măsură să asigure cererea internă, tot mai dinamică și mai diversificată.

O creștere ușoară înregistrează și ponderea importurilor de produse ale industriei lemnului, din această grupă se importându-se produse din lemn, neprelucrate. La produsele textile (grupa XI) ponderea a fost în creștere pe toată perioada tranziției, deși o detașare a acestei grupe reflectă de fapt că se importă materii prime încorporate în exporturi. Cereea de construcții imobiliare în România a determinat o variație ușoară în sensul creșterii a articolelor din piatră, ipsos și ciment (grupa XIII).

Ponderea metalelor importate (grupa XV) este și ea mare pe toată perioada, lucru care nu este tocmai unul de bună anvergură pentru industria metalurgică din țara noastră.

O concluzie favorabilă pe care o putem enunța pe baza rezultatelor din tabelul 3 se referă la creșterea ponderii de mașini și echipamente, ceea ce ar putea să însemne nevoia acută de înnoire tehnologică și importul de mașini și echipamente noi. De altfel, în lucrarea (3), prin studiul indicatorului avantajului comparativ al României am reliefat că în cazul grupei XVI, chiar dacă s-au înregistrat valori negative acestea au fost descrescătoare.

Tabelul 3. Ponderea grupelor în importul total pe perioada 1991-2004

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
I	0.73	1.37	1.00	1.39	1.21	0.63	0.59	1.76	1.16	1.14	1.81	1.65	1.23	1.48
II	6.37	6.86	7.09	1.96	1.47	1.48	1.51	1.90	2.08	2.08	2.16	1.56	2.81	2.06
III	0.24	0.62	0.33	0.42	0.27	0.18	0.30	0.47	0.30	0.27	0.22	0.37	0.26	1.97
IV	6.21	7.06	6.13	5.50	5.55	5.28	3.79	4.43	3.97	3.65	3.59	3.01	2.94	2.78
V	45.32	32.39	29.49	26.86	24.27	23.52	21.36	14.19	12.05	14.46	14.34	12.72	12.36	13.42
VI	7.08	6.61	7.51	7.93	9.01	8.64	8.38	8.65	9.26	8.23	7.83	8.43	7.96	7.93
VII	1.32	2.87	3.01	3.20	3.80	3.92	3.94	4.32	4.53	4.45	4.88	5.49	5.92	5.84
VIII	0.31	1.22	1.71	2.09	2.04	2.29	2.45	2.58	2.85	2.77	3.28	3.48	3.15	2.50
IX	0.61	0.52	0.48	0.37	0.55	0.45	0.47	0.50	0.65	0.64	0.71	0.83	0.85	0.91
X	0.67	1.45	1.48	1.89	2.28	2.36	2.26	2.63	2.49	2.23	2.22	2.35	2.36	2.12
XI	4.24	8.98	9.94	11.36	11.72	11.66	13.81	15.41	18.31	16.27	16.11	16.45	14.87	12.62
XII	0.78	0.67	0.74	0.94	1.02	1.08	1.38	1.67	1.79	1.69	1.63	1.64	1.49	1.24
XIII	1.27	0.88	0.94	0.97	1.12	1.27	1.27	1.38	1.47	1.38	1.48	1.63	1.69	1.74
XV	4.19	4.35	4.11	4.94	5.34	6.24	5.98	6.66	6.52	6.84	7.33	7.38	7.69	8.37
XVI	14.46	14.60	17.48	20.37	20.68	21.96	22.95	23.09	23.36	24.71	22.64	22.86	23.96	23.78
XVII	2.46	4.69	4.71	4.71	3.92	3.72	3.37	4.12	3.91	4.25	5.14	5.68	6.18	9.24
XVIII	2.41	1.13	1.75	2.27	2.74	2.09	2.31	2.31	2.48	2.69	2.61	2.45	2.23	1.82
XX	0.54	0.83	1.20	1.58	1.77	1.77	1.86	1.92	1.97	1.85	1.77	1.89	1.90	1.77
XXII	0.78	2.89	0.91	1.24	1.23	1.45	2.03	2.02	0.87	0.41	0.25	0.14	0.16	0.18

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor furnizate de INSSE, Buletin statistic de comerț exterior, diverse publicații

Prezintă un mare interes pentru noi și studierea rezultatelor parțiale privind concentrarea la export, pentru o comparație cu tabelul 3 și pentru a se desprinde grupele din care exportăm preponderent. În tabelul 4 redăm ponderile la export. Am marcat în tabel ponderile regăsite în jur de 10% deoarece considerăm că doar în jurul acestei valori se poate identifica o oarecare influență a grupei în totalul exportului:

Spre deosebire de import, la export concentrarea este mai mică în sensul că mai multe grupe de produse au contribuit cu ponderi mai mari în totalul exportului. Practic, ponderi mai mari în totalul exporturilor au avut grupele marcate, respectiv grupa textile, grupa metalelor și grupa de mașini și echipa-

mente.

La primele patru grupe, din nou dacă adunăm ponderile, de data aceasta la export ponderea a fost în scădere în anul 2004 față de anul 1991. Dacă până în 1999, am avut per ansamblu pentru cele 4 grupe pondere a exporturilor în creștere, începând din anul 2000 ponderea a fost în scădere. Deja doar din comparația ponderilor, putem să ne dăm seama că la ramura agro-alimentară, România înregistrează deficit al balanței comerciale. Ponderea exporturilor în scădere demonstrează faptul că nu exploatăm suficient potențialul de export la aceste produse și nu dispunem de restructurări adecvate, în agricultură, zootehnie și mai ales în industria alimentară.

Tabelul 4. Ponderea grupelor în exportul total pe perioada 1991-2004

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
I	3.47	4.23	3.57	3.57	2.14	1.94	2.34	1.13	1.37	1.22	1.15	1.04	1.21	1.06
II	1.64	1.14	1.21	1.04	2.87	4.41	2.03	2.24	3.04	1.14	1.59	1.27	1.09	1.09
III	0.14	0.15	1.35	0.74	1.05	0.84	1.47	0.86	0.61	0.20	0.22	0.07	0.18	0.34
IV	0.85	1.09	0.97	1.10	0.92	1.35	1.27	1.08	0.75	0.70	0.85	0.76	0.71	0.61
V	14.55	13.10	11.39	11.54	9.22	8.54	7.50	6.14	5.95	7.94	6.93	8.48	7.03	7.19
VI	6.69	9.68	6.93	7.99	9.15	8.53	6.56	4.01	3.90	5.00	4.41	3.48	3.72	4.07
VII	1.27	1.96	1.71	2.34	2.50	2.35	2.19	2.09	2.15	2.20	2.03	2.58	3.26	3.75
VIII	0.59	0.57	0.78	0.91	0.67	0.67	0.80	0.75	0.77	0.96	1.26	1.25	1.21	1.05
IX	2.69	3.55	3.80	3.59	3.29	3.71	4.04	4.67	5.86	5.44	4.65	4.50	4.54	4.40

X	0.51	0.39	0.37	0.55	1.05	0.71	0.76	0.55	0.57	0.78	0.92	0.90	0.86	0.81
XI	9.47	10.44	16.12	18.76	19.75	21.45	22.99	26.04	25.75	24.12	26.18	25.35	25.38	22.31
XII	2.04	1.67	3.39	5.08	5.37	6.26	6.45	7.34	7.99	7.60	8.63	8.43	8.15	6.53
XIII	1.76	2.02	1.96	1.79	1.90	1.85	1.80	1.88	1.87	1.55	1.52	1.45	1.36	1.12
XV	14.87	16.85	18.96	17.26	18.01	15.69	18.50	18.91	15.44	15.96	13.31	12.84	12.92	15.43
XVI	16.22	11.64	9.15	8.47	8.34	8.37	8.72	9.57	11.45	14.10	14.73	15.67	16.04	17.55
XVII	11.53	10.84	8.07	6.43	5.33	5.56	5.41	5.15	5.28	4.91	5.26	5.63	5.72	6.33
XVIII	0.47	0.27	0.24	0.26	0.26	0.28	0.30	0.44	0.39	0.40	0.53	0.46	0.47	0.53
XX	9.47	8.38	8.14	7.06	7.32	6.84	6.24	6.26	5.88	5.13	5.38	5.39	5.61	5.41
XXII	1.78	2.03	1.90	1.51	0.86	0.64	0.64	0.89	0.98	0.64	0.48	0.44	0.55	0.41

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor furnizate de INSSE, Buletin statistic de comerț exterior, diverse publicații

La produsele minerale (grupa V), ponderea la export este în scădere, fapt care nu poate fi decât nefavorabil având în vedere că din această grupă se pot exporta produse cu grad înalt de prelucrare. De fapt, exportul de produse minerale s-a redus drastic și datorită faptului că s-a importat mai puțin țigări pentru procesare, ceea ce a avut ca efect o diminuare a posibilităților de export pentru produsele din această grupă. Produsele chimice (grupa VI) au avut ponderi mari la export la începutul perioadei, apoi a avut loc o scădere a ponderii în totalul exportului. Produsele chimice, în general, se bazează pe exportul de produse de mare tonaj (cu grad de valorificare scăzut) și îngrășăminte, ale căror procese de fabricație sunt energointensive și poluante. Vânzările din îngrășăminte s-au redus pe această perioadă, motiv pentru care s-a redus de fapt ponderea acestei grupe. O posibilă cauză poate fi lipsa unei restructurări și re-tehnologizării, prețul acestor produse pe piața internațională fiind relativ mai mare iar exporturile românești din această grupă nu sunt competitive pe plan mondial. O ușoară creștere a ponderii înregistrează și grupa materialelor plastice (grupa VII), dar ea rămâne destul de mică pe toată perioada.

Semnificativă la export din punct de vedere a ponderii deținute rămâne grupa textile (XI). Materialele textile, conform literaturii de specialitate, sunt clasificate drept bunuri intensive în muncă necalificată, alături de mobilă, sticlă, îmbrăcăminte [Korhonen, Iikka, 2000 în (2)]. Aceste produse sunt considerate ca fiind produse cu cea mai mică valoare adăugată pe angajat. Este bine știut faptul că în domeniul textilelor, asistăm de fapt la o

iluzie statistică a creșterii exporturilor, confecțiile având o contribuție minoră la încasările din export. Acest fapt se datorează existenței lohnului în industria românească de confecții textile. Raportul de schimb în industria primară este unul dezavantajos atâta timp cât valorile unitare de import depășesc, pentru același produs, de două ori valorile unitare de export. Costul forței de muncă scăzut chiar dacă reprezintă avantaj, acest avantaj va fi greu de menținut pe termen mediu și lung.

Mulți ani, pe perioada tranziției România a exportat în pondere mare produse siderurgice (grupa XV). La baza creșterii exportului, au stat fără îndoială, măsurile de liberalizare adoptate începând cu 1995, îndeosebi cele privind ridicarea restricțiilor de export. Cu toate acestea, se observă scăderi ușoare a ponderii care se pot explica pe baza reducerii subvențiilor acordate în domeniu, subvenții care au contribuit considerabil la prețurile scăzute practicate de România la exportul de produse din această grupă.

La grupa intensivă în tehnologie, respectiv grupa XVI (mașini și echipamente) se observă că la începutul perioadei a avut loc o scădere a ponderii, lucru pe care îl putem explica pe baza dificultății de adaptare a sectorului la exigențele partenerilor, care nu mai sunt țările estice ci sunt țări din Europa Occidentală. Totuși, ponderea este destul de mare la această grupă, situație favorabilă în contextul în care această grupă este considerată intensivă în tehnologie.

Concentrarea comerțului exterior cu UE

În situația în care se abordează subiectul concentrării, desigur că, analiza se poate extinde

de la concentrare pe grupe de produse la concentrare pe produse și pe parteneri. Rezultatele pe care le-am obținut per total, privind valorile coeficientului Hirschmann pe relația cu UE sunt mai mari decât valorile coeficien-

tului Hirschmann în cazul fluxurilor cu lumea. Redăm în tabelele 5 și 6 rezultatele parțiale pentru calculul coeficientului Hirschmann la import respectiv export, pe relația cu Uniunea Europeană.

Tabelul 5. Ponderea grupelor în importul dinspre UE pe perioada 1991-2004

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
I	2.25	1.72	0.90	0.92	0.89	0.68	0.49	1.07	0.75	0.95	1.53	2.05	1.25	1.50
II	10.57	8.78	9.41	1.27	0.67	0.89	0.76	0.82	0.87	0.87	0.76	0.91	2.23	1.20
III	0.70	1.17	0.43	0.45	0.37	0.30	4.00	0.45	0.29	0.25	0.22	0.34	0.20	0.16
IV	8.85	5.46	4.60	4.29	4.53	3.76	2.82	2.91	2.58	1.93	1.85	2.27	2.37	2.32
V	14.50	8.57	4.47	2.71	3.78	4.33	3.51	2.19	1.49	1.67	2.03	1.39	1.10	1.51
VI	12.08	8.85	9.52	9.40	10.04	9.92	9.54	9.51	9.87	9.34	8.81	10.03	9.24	9.23
VII	2.53	3.17	3.45	3.80	3.94	4.11	4.23	4.32	4.71	4.90	5.54	6.86	7.38	7.30
VIII	0.31	1.90	2.71	3.47	3.67	3.99	4.26	4.21	4.49	4.66	5.45	5.00	4.49	3.63
IX	1.11	0.73	0.65	0.54	0.80	0.53	0.58	0.45	0.57	0.55	0.55	1.10	1.07	1.13
X	1.30	1.90	1.57	2.18	2.64	2.69	2.66	2.58	2.61	2.35	2.41	3.02	3.04	2.84
XI	3.04	15.22	17.14	20.22	19.60	19.33	22.81	23.11	26.04	24.32	23.55	20.79	18.71	16.04
XII	1.14	1.08	1.04	1.50	1.70	1.84	2.25	2.33	2.55	2.49	2.46	2.06	1.90	1.57
XIII	2.67	1.21	1.18	1.34	1.52	1.55	1.54	1.45	1.38	1.39	1.53	1.98	1.99	2.10
XV	5.80	5.47	4.77	5.16	5.75	6.47	5.81	5.94	5.97	5.82	6.42	7.55	8.15	8.68
XVI	24.65	21.91	27.17	32.03	28.75	29.28	27.58	26.97	26.44	28.25	25.16	23.14	24.31	25.22
XVII	3.48	9.42	5.95	3.96	3.70	3.21	3.24	4.32	3.83	4.92	6.78	6.98	8.02	11.50
XVIII	0.00	0.00	3.07	3.03	3.79	2.87	2.48	2.49	2.49	2.54	2.62	2.16	2.14	1.79
XX	1.02	1.30	1.87	2.64	2.60	2.56	2.61	2.43	2.39	2.34	2.13	2.29	2.31	2.14
XXII	0.00	0.00	0.10	1.09	1.26	1.68	2.45	2.46	2.25	0.46	0.20	0.09	0.08	0.12

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor furnizate de INSSE, Buletin statistic de comerț exterior, diverse publicații

În ceea ce privește importul pe relația României cu UE se observă că ponderile cele mai mari le dețin grupele XI și XVI. Grupa metale (V) și grupa de produse ale industriei chimice (VI) sunt cele care urmează deși au ponderi relativ mici, comparativ cu primele două grupe. Ponderile mai mari la importul cu UE decât la importul total demonstrează

că România importă în principal din această zonă. La intensificarea comerțului României cu UE au contribuit acordurile de liberalizare a importurilor. Aceste acorduri de liberalizare asumate în cadrul procesului de aderare la UE și-au pus amprenta în mod hotărâtor și asupra exporturilor cu UE.

Tabelul 6. Ponderea grupelor în exportul către UE pe perioada 1991-2004

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
I	4.08	3.46	1.58	1.65	1.33	1.25	1.27	0.99	1.21	1.06	1.18	0.99	1.12	1.03
II	2.50	2.26	1.79	1.44	1.22	11.33	1.15	1.14	1.91	0.87	1.15	0.98	1.02	1.07
III	0.36	0.39	0.68	0.06	0.26	0.02	0.04	0.05	0.12	0.01	0.04	0.05	0.16	0.19
IV	1.54	1.85	1.36	1.11	0.92	1.07	0.89	0.57	0.55	0.51	0.67	0.73	0.68	0.55
V	23.25	11.24	10.72	6.64	3.53	4.17	2.08	2.02	0.97	0.86	2.46	5.98	3.15	3.50
VI	4.25	5.43	3.67	4.69	4.46	3.85	3.11	1.99	1.49	2.04	1.46	1.89	1.84	1.94
VII	1.29	2.46	1.78	1.97	2.69	2.41	2.30	2.13	1.91	2.07	1.86	2.25	2.95	3.13
VIII	0.63	1.07	1.28	1.36	9.68	0.88	1.01	0.99	1.02	1.25	1.52	1.61	1.54	1.38
IX	2.63	3.34	2.07	1.91	1.93	1.92	2.19	2.72	4.04	3.38	2.93	3.12	3.41	3.18
X	0.93	0.48	0.30	0.44	0.75	0.45	0.42	0.31	0.33	0.45	0.68	0.61	0.62	0.52
XI	12.71	18.27	31.05	33.04	31.21	33.42	36.04	36.39	36.12	34.31	35.14	33.03	32.69	29.07
XII	2.68	2.90	6.44	9.54	9.26	10.32	11.04	11.13	11.82	11.64	12.43	11.46	10.89	8.80
XIII	2.81	3.57	2.93	2.52	2.36	2.11	2.06	1.98	1.84	1.58	1.46	1.43	1.37	1.17

XV	12.17	13.35	10.36	11.52	17.03	14.79	16.50	15.77	12.09	12.35	9.05	7.57	7.36	9.62
XVI	6.46	7.40	6.52	7.56	7.85	8.74	8.62	10.17	12.13	16.18	16.10	15.96	17.95	20.59
XVII	2.59	3.50	2.54	2.50	2.99	3.66	2.57	3.50	4.45	3.94	4.38	5.18	5.88	6.94
XVIII	0.00	0.00	0.36	0.29	0.31	0.32	0.35	0.44	0.38	0.44	0.51	0.51	0.51	0.60
XX	18.03	18.10	14.36	11.50	10.72	9.35	8.26	7.41	7.36	6.50	6.60	6.38	6.59	6.50
XXII	0.00	0.00	0.20	0.24	0.22	0.12	0.11	0.30	0.26	0.56	0.39	0.28	0.28	0.22

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor furnizate de INSSE, Buletin statistic de comerț exterior, diverse publicații

La exportul României către UE contribuie cu cele mai mari ponderi grupele XVI și XI care au ponderi mai mari decât pe relația globală, urmate apoi de grupele XV și XII. Ponderile mai mari pe relația cu UE pentru două dintre

grupe vor duce la obținerea unui indicator Hirschmann de concentrare mai mare pe relația UE decât pe relația globală. Diagrama din figura 2 va surprinde evoluția comparativă dintre cei doi coeficienți

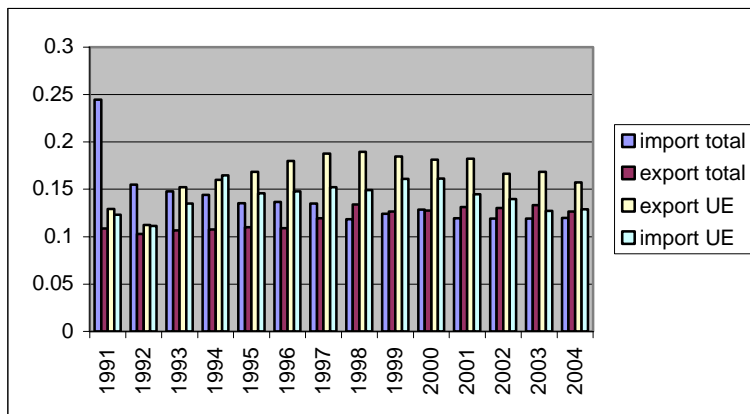

Fig. 2. Coeficientul de concentrare Hirschmann pe relația globală și pe relația cu UE

Valorile mai mari pe relația cu UE față de relația cu toate țările lumii, corespund situației de concentrare mai mare, cel puțin începând cu anul 1995, respectiv momentul semnării acordului de Asociere a României cu UE. O concentrare mai mare a exporturilor respectiv a importurilor pe relația cu UE semnifică faptul că are loc o intensificare a schimburilor comerciale cu UE și că, de fapt pe relația cu UE un număr mai mic de grupe de produse contribuie la export, respectiv la import comparativ cu relația globală. De fapt, în urma acordurilor de asociere semnate cu Uniunea Europeană, toate țările din Europa Centrală și de Est au cunoscut o modificare a orientării geografice a comerțului, având loc o deturnare de comerț dinspre piețele tradiționale și o creare de comerț cu țările Uniunii Europene. Piața de desfacere pentru produsele acestor țări a devenit mai mare iar proximitatea geografică cu țările Uniunii Europene constituie un avantaj. După colapsul CAER, a început o reorientare a comerțului românesc cu UE, lucru caracteristic și tuturor celorlalte țări cu economie planificată din Eu-

ropa Centrală și de Est. UE 25 reprezintă la ora actuală, conform datelor statistice furnizate de INSSE, peste 70% din fluxurile comerciale ale României. Putem să afirmăm că cifrele sunt comparabile cu ponderea comerțului intra-european a multora dintre statele UE. Există doar câteva excepții legate de barierele tarifare pentru agricultură și câteva sectoare industriale protejate de UE, care ne împiedică să afirmăm că România este pe deplin integrată, cel puțin din punct de vedere economic, în comerțul comunitar.

Concluzii

Indiferent că a fost vorba despre relația globală sau despre relația cu UE, am găsit că grupele de produse V – produse minerale, XI – textile, XII - încălțăminte, XV - metale și XVI – mașini și dispozitive mecanice se regăsesc cu ponderi mari fie în import, fie la export. Dintre aceste grupe, grupa XVI este considerată cu produse de complexitate tehnologică ridicată. Grupele XI și XII sunt considerate produse cu complexitate tehnologică medie iar grupa V produse cu complexitate tehnologică scăzută. În principiu, România

exportă produse intensive în forță de muncă, avantajul comparativ al exporturilor românești fiind costul forței de muncă redus. Cu toate că gradul de concentrare a exporturilor totale a crescut pe perioada considerată, restructurările economice nu reflectă o îmbunătățire a specializării tehnologice a țării. România exportă în continuare din grupa XI, care este grupa intensivă în forță de muncă ieftină.

Bibliografie

1. Cojanu, Valentin, *Comerțul exterior și dezvoltarea economică în România*, Editura ILRI 1997
2. Dăianu, Daniel, Vrânceanu, Radu, *România și Uniunea Europeană*, Editura Polirom, Iași, 2002
3. Pop-Silaghi, Monica, „Revealed comparative advantage – a reality in figures”, *Proceedings of the International Economic Conference*, Transylvania University of Brasov, Ed. Infomarket, 2005
4. Vass, Andreea, *Preționismul European. Implicații pentru România*, Ed. Economică, București, 2004
5. Voinea, Liviu, „Escaping Periphery through Trade: A Tale about Romania’s Convergence to the EU”, *IES Proceedings*, November 2002
6. Institutul Național de Statistică, Buletin Statistic de Comerț Exterior, diverse ediții
7. Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al României, 2003